

Frágreiðing

Altjóða búskapurin

Føroyski búskapurin

Fíggjarlógarruppskotið 2009

Fíggjarmálaráðið

Frágreiðing

Fíggjarlógarruppskotið 2009

Oktober 2008

INNIHALDSYVIRLIT

1. FORMÆLI.....	3
2. INNGANGUR	4
3. ALTJÓÐA BÚSKAPURIN	5
3.1 Støðan í altjóða búskapinum.....	5
3.2 Støðan í norðurlendsku búskapunum.....	7
3.3 Útlitini fyri altjóða búskapin.....	10
4. FØROYSKI BÚSKAPURIN	11
4.1 Gongdin í samlaða virkseminum	11
4.2 Brúkarin	14
4.3 Tilfeingisvinnan	14
4.4 Byggivinnan.....	16
4.5 Handilsvinnan	17
4.6 Tænastuvinnan	18
4.7 Týðningarmikil lyklatøl fyri føroyska búskapin.....	19
4.8 Gongdin í fíggjargeiranum.....	23
4.9 Útlitini fyri føroyska búskapin.....	24
5. FÍGGJARLÓGARUPPSKOTIÐ 2009	25
5.1 Búskaparpolitikkurin 2009	25
5.2 Úrslitið á fíggjarlógaruppskotinum 2009.....	26
5.3 Gongdin í inntøkum landskassans	27
5.4 Gongdin í útreiðslum landskassans.....	27
5.7 Gongdin í skuld og gjaldføri landskassans	32

Fíggjarmálaráðið
Postboks 2039
FO-165 Argir
Telefon: 35 20 20
Telefax: 35 20 25
www.fmr.fo

1. FORMÆLI

Í fíggjarlógarruppskotinum fyri 2009 eru ongar politiskar raðfestingar. Hetta fíggjarlógarruppskotið er grundað á reinar framskrivingar av verandi virksemi. Orsøkin til hetta er, at samgongan varð slitin 15. september 2008 og nýggj samgonga nústaðni er skipað, áðrenn fíggjarlógarruppskotið skuldi leggjast fram. Fíggjarlógarruppskotið fyri 2009 skal sambært stýrisskipanarlógini vera lagt fram, áðrenn 1. oktober 2009.

2. INNGANGUR

Endamálið við hesi frágreiðingini er at skapa betri grundarlag fyri viðgerðini av fíggjarlógarruppskotinum.

Frágreiðingin byrjar við at lýsa gongdina í altjóða búskapinum og ymiskum viðurskiftum, ið hava týðning fyri gongdina og útlitini. Eisini er ein serlig lýsing av gongdini og útlitunum fyri norðurlendsku búskapirnar.

Næsti parturin í frágreiðingini er ein meira nágreinilig lýsing av gongdini og útlitunum í føroyska búskapinum. Gongdin og útlitini í ymiskum týðningarmiklum pørtum í føroyska búskapinum verða lýst við tí vitan og tølum, ið vóru tøk í september 2008.

Triði parturin er vanliga um fíggjarlógarruppskotið og búskaparpolitikkinn í fíggjarlógarruppskotinum 2009, men politiska støðan við samgonguslitið beint áðrenn fíggjarlógarruppskotið skuldi leggjast fram, hevur við sær, at fíggjarlógarruppskotið 2009 hevur ongar politiskar raðfestingar, men byggir bert á framskrivingar og bundnar raðfestingar.

Í síðsta partinum eru nakrar talvur, ið vísa gongdina í ymsum útreiðslum og inn-tøkum landskassans.

3. ALTJÓÐA BÚSKAPURIN

3.1 Støðan í altjóða búskapinum

Stóri vøxsturin í altjóða búskapinum seinastu árin er nú viknaður, serliga í USA, har vøxsturin í búskaparliga virkseminum longu byrjaði at minka í 2006. Kreppan á amerikanska bústaðarmarknaðinum, ófriðaligi fíggarmarknaðurin og vaksandi rávøruprísir hava síðan tálma vøxsturin í amerikanska búskapinum enn meira. Trupulleikarnir á fíggarmarknaðinum hava víst seg at vera álvarsligari og drúgvari enn mett varð somu tíð í fjør. Hetta er ein orsök til at búskaparligu forsøgnirnar í Vesturevropa eru versnaðar munandi seinasta árið.

2008 hevur verið merkt av vaksandi inflasjón í so at siga øllum londum. Í USA er brúkaraprístalið hækkað til umleið 4% og í evruøkinum til umleið 3%. Í Kina er inflasjónin vaksin úr 2,25% upp í 8% seinastu tvey árin.

Tað er stóri vøxsturin í olju- og matvøruprísunum, sum er fremsta orsøkin til inflasjónsvøxsturin. Vaksandi rávøruprísir stimbra inflasjónsvøxsturin, meðan altjóðagerðin tálmar inflasjónsvøxsturin, tí framleiðsla verður flutt til lond við lágum framleiðslukostnaði. Í seinastuni hava vaksandi rávøruprísir havt størri ávirkan á inflasjónsgongdina enn altjóðagerðin.

Høgi oljuprísurnar kemst av stórum eftirspurningum og avmarkingum í framleiðsluni, sum ikki svarar til eftirspurningin. Lond uttan fyri OECD standa fyri 80% av vøxstrinum í oljunýtsluni seinastu árin. Av hesum umboðar Kina ein triðing av vøxstrinum. Í nógvum av hesum londunum eru tað ikki marknaðarkreftirnar, ið avgerða orkuprísirnar. Orkunýtsla verður stuðla fíggarliga og tí hækkar bæði eftirspurningur og oljuprísir á heimsmarknaðinum.

Í fleiri menningarlondum er politisk avgerð tikin um, at brúkarar og vinna ikki skulu merkja oljuprísavøxsturin á heimsmarknaðinum. Hetta verður gjørt við at lækka avgjöld og hækka stuðulin til oljunýtslu, men tá tað ikki er møguligt at økja útboðið av olju á heimsmarknaðinum, verður endaliga úrslitið av øktu olju-

nýtsluni, at prísvøktsurin á olju á heimsmarknaðinum verður størri enn olju-stuðulin. Tað verður tí ikki brúkarin, men oljuframleiðarin, sum fær endaliga vinningin, tá oljunýtslan verður stuðla fíggarliga uttan at oljuútboðið á heimsmarknaðinum kann økjast. Tá tað ikki er møguligt at økja oljuútboðið ella at fáa orku frá øðrum orkukeldum yvir styttri tíð, hevur tað týdning, at brúkarin merkir prísvøksturin á olju á altjóða marknaðinum, um útboðið skal tillagast eftirspurninginum.

Umframt vaksandi eftirspurningin er spekulastjón eisini ein orsök til høga olju-prísin. Tá niðurgongdin byrjaði á partabrævamarknaðinum lögdu spekulantar seg eftir at spekulera í rávøruprísum. Hetta fekk prísir á rávørum, serliga olju og matvørum, at økjast enn meira. Hesin parturin av prísvøkstrinum kann broytast rættiliga skjótt.

Ófriðurin á fíggarmarknaðinum og stóri altjóða vøksturin í inflasjónini hevur við sær, at stór óvissa er í metingunum um framtíðar vøksturin í aljtjóða búskapinum. Hetta sæst millum annað aftur í metingunum um vøksturin í amerikanska búskapinum fyri 2008 og 2009. Fyri 2009 liggja hesar frá 0,6 til 3,6%.

Amerikanarar slakaðu munandi í fíggar- og pengapolitikkinum eftir at afturgongdin í amerikanska búskapinum varð staðfest. Síðan august 2007 er pengapolitiska stýringsrentan í USA lækkað 3,25 prosentstig og er nú 2%. Amerikanarar hava lækkað rentuna sjálvt um inflasjónin er høg. Vandin er tí fyri, at høga inflasjónin fer at verða varandi. Vandin er serliga stórur í asiatisku londunum, har inflasjónin er hægri enn í USA. Hesi londini reka fastkurspolitikk móttvegis dollaranum og mugu tí fylgja amerikanska rentupolitikkinum.

Búskapurin í evruøkinum er bæði sunnur og sterkur. Tað er serliga almenni búskapurin í evruøkinum, sum er væl fyri. Mett verður tó, at vøksturin í búskapinum fer at verða væl minni komandi tíðina. Hetta kemst av hækkingi rávøruprísum, fallandi prísnum á bústaðarmarknaðinum og afturgongdini í amerikanska búskapinum. Vøksturin í virkseminum er minkandi og arbeiðsloysið er

vaksandi. BTÚ-væksturinn í evruþekkinum liggur um 1,5%. Evrópeiski miðbankinn (ECB) hefur ekki broytt pengapolitísku rentuna síðan júní 2007.

Kína, Indía og önnur menningarland hafa hígartil ekki verið so nógv ávirkað av kreppuni á fíggjarmarknaðunum. Hóast bæði framleiðsla og útflutningur er eitt sindur minkað, so er búskaparligi vøksturinn framvegis stórir í hesum londum. Vøksturinn er annars stórir í rávøruframleiðandi londum, har vøksturinn í rávøruprísum økir um útflutningsinntøkurnar og keypiorkuna.

3.2 Støðan í norðurlensku búskapunum

Gongdin í altjóða búskapinum ávirkar norðurlensku búskapirnir við lægri vøkstri og hægri inflasjón, sum er drivin av hægri olju- og rávøruprísum.

Hóast ófriðin á fíggjarmarknaðunum eru **íslensku** íløgurnar, privata nýtslan og útflutningurinn øktur meira í 2007 enn væntað varð frammanundan. Aluminiums- og fiskivinnan eru framvegis týðningarmestu vinnurnar í Íslandi, men bygnaðurinn í íslenska búskapinum er seinastu árin broyttur, soleiðis at fíggjargeirinn nú hefur fingið lutfalsliga størri týðning. Innlánini í trimum teimum størstu íslensku bankunum (Glitnir, Kaupthing og Landsbankanum) eru nú tríggar ferðir størri enn íslenska bruttotjóðarúrtøkan. Stóri vøksturinn hjá bankunum hongur saman við færri avmarkingum og størri opinleika og gjøgnumskygni á fíggjarmarknaðunum.

Fíggjarkreppan í USA hefur havt neiliga ávirkan á íslenska búskapin. Íslenski búskapurinn er lítil og sera viðbrekin fyri altjóða spekulasjón og leysatíðindum um gongdina í íslenska fíggjarheiminum. Óstøðuga íslenska krónan og rentan hafa havt við sær, at íslenskir politikarar umhugsa at fara inn í Evrusamstarvið. Íslenska stjórnin hefur veitt trygd fyri, at hon kann bjarga íslenska fíggjarkervinum um tað gerst neyðugt. Íslenski miðbankinn hefur gjørt valuta avtalu við miðbankarnar í Danmørk, Noreg og Svøríki. Altingið hefur eisini góðkent, at stjórnin kann læna upp til 500 mió. evrur um kreppan í íslenska fíggjarheiminum gerst álvarslig. Annars verður mettt, at eftirspurningurinn og virksemin í Íslandi fer at minka. Í ár verður BTÚ-vøksturinn væntandi 0,5%.

Finski búskapurin er framvegis sterkur, men vøxsturin er minni nú enn hann hevur verið. Í ár verður BTÚ-vøxsturin væntandi 2,8% samanborið við 4,4% í 2007. Orsøkin til minkingina er afturgongdin í altjóða búskapinum og minni framleiðsla í skógarídnaðinum. Tollavmarkingar hava eisini minka um útlflutningin til Russland. Privata nýtslan er framvegis stór og arbeiðsloysið er minkað niður í 6,2%. Í apríl í ár var inflasjónin 3,5%, men hon fer væntandi at minka av afturgongdini á bústaðarmarknaðinum. Lønarsáttmálarnir á finska arbeiðsmarknaðinum kosta millum 9,5 og 13,1% frá 2007 til 2009. Stóri lønarvøxsturin saman við altjóða lágkonjunkturi kann skaða finska kappingarføri. Í Finnlandi verður í løtuni ríkin ekspansivur fíggarpolitikkur, hvørs endamál er at økja um virksemi og minka arbeiðsloysið. Hetta verður gjørt við m.a. at lækka inntøkuskattin. Ein arbeiðsbólkur er settur at kanna móguleikarnar fyri skattalættum.

Áland fær part av finsku skattainntøkunum umvegis eina avrokningarskipan millum Finnland og Áland. Búskaparlíga gongdin í Álandi er tí nær tengd at gongdini í finska búskapinum. Búskapurin í Álandi er sterkur. Farmasigling er framvegis størsta vinnugreinin í Álandi, men tænastrávinna hevur fingið størri týðning, tí stórir vøxstur hevur verið í kt-, banka- og tryggingarvinnuni. Afturgongdin í altjóða búskapinum við hægri inflasjón og hægri rentu hevur tálmað virksemi í álandsku byggivinnuni.

Búskaparvøxsturin fer væntandi at minka meira í **Danmark** enn í hinum norðanlondunum. Eftirspurningurin eftir arbeiðsmegi er tó framvegis stórir og arbeiðsloysið er metlág. Afturgongdin í altjóða búskapinum kemur ikki so illa við í Danmørk, tí danski búskapurin hevur verið í vanda fyri yvirupphiting. Danmark hevur vinning av høgum oljuprísinum, tí Danmark er nettoútflytari av olju. Afturgongd hevur verið á bústaðarmarknaðinum, men tað er stórir munur á prís-gongdini í høvuðsstaðnum og í restini av landinum. Í 2006 var stórir prís-vøxstur á bústaðarmarknaðinum, meðan prísirnir fullu 20% í 2007. Talan er ikki um eina djúpa kreppu á bústaðarmarknaðinum, men heldur um eina tillaging av prís-støðinum. Fíggarjarkreppan í USA hevur ikki havt stóra ávirkan á danska fíggar-

geiran. Ætlanin er at reka neutralan fíggjarpolitikk í 2008 og 2009, men útreiðslutrýstið er stórt, bæði hjá stati og kommunum. Seinastu árin er danska kappingarføri versnað, tí lønarvøxsturin hevur verið størri enn produktivitetsvøxsturin. Danska stjórnin metir, at arbeiðsmegin er ov lítil og hevur tí sett tveir bólkar, ein arbeiðsmarknaðarbólk og ein skattabólk, sum skulu finna fram til, hvussu útboðið av arbeiðsmegi í Danmark kann gerast størri.

Eftir lágkonjunktur frá 2001 til 2003, hevur framgongd aftur verið í **grønlandska** búskapinum frá 2004 til 2006. BTÚ-vøxsturin var umleið 2% í 2007 samanborið við 2,6% í 2006. Grønlandska arbeiðsloysið er minkað við 452 persónum síðan 2003. Í 2005 vóru 2.600 arbeiðsleys í Grønlandi. Høgi oljuprísurnar hevur økt nóg um framleiðslukostnaðin í grønlandsku fiskivinnuni. Høgi oljuprísurnar noyðir eisini grønlandarar at kanna móguleikarnar fyri at útbyggja vatnorkuna. Nógvar kanningar og royndarboringar verða gjørdar eftir mineralum og olju í grønlandsku undirgrundini. Mett verður, at góðir móguleikar eru fyri at útvinna zink og blýggj úr grønlandsku undirgrundini. Avtala er gjørd um stórar íløgur at byggja eitt aluminiumsverk, sum verður drivið av vatnorku. Stóru íløgurnar í vatnorku, betri pensjónsskipan umframt aðrar íløgur í grønlandska samfelagnum, hava við sær, at grønlandska fíggjarlógin fer at hava stórt hall í 2008 og 2009.

Í **Noreg** er búskaparvøxsturin framvegis stórur. Seinastu 4 árin hevur árligi vøxsturin ligið um 5%. Í ár verður vøxsturin mettur til 3,25%. Innflutningur av arbeiðsmegi og vaksandi produktivitetur hava verið grundarlagið undir stóra búskaparvørkstrinum í Noreg øll hesi árin. Arbeiðsmegin er økt við 250.000 persónum síðan 2003 og arbeiðsloysið á 2,4% er tað lægsta í 20 ár. Virkseimið í norska búskapinum er nú minkandi, men hetta verður mett at vera neyðugt, um sleppast skal undan yvirupphiting av norska búskapinum. Oljuíløgurnar í Noreg eru framvegis stórar og hava stóra ávirkan á norska búskapin. Vaksandi rávøruprísirnir hava tí skapt stórar inntøkur í norska búskapinum. Mett verður, at ferðin á bústaðarmarknaðinum og í byggivinnuni fer at minka í ár. Tað er tó framvegis móguleiki fyri, at norski miðbankin fer at hækka rentuna.

Í Svøríki verður mettt, at búskaparvøxsturin minkar niður í 2% í ár og niður um 2% í 2009. Sviar reka ein varnan fíggarpolitikk og halda vakið eygað við lágkonjunkturinum. Almenni búskapurin í Svøríki er sterkur, tí seinastu árin hevur inntøkuvøxsturin verið væl størri enn útreiðsluvøxsturin. Hetta gevur góðan móguleika fyri at reka ekspansivan fíggarpolitikk, nú svenski búskapurin er á veg inn í ein lágkonjunktur. Tiltøkini at minka arbeiðsloysið og sjúkrafráveruna hava givið góð úrslit. Skattalættar til lág- og miðalinntøkurnar hava givið betri úrslit enn mettt varð frammanundan. Svenska stjórnin hevur ætlanir um at fremja fleiri skattalættar. Stóri vøxsturin í orku- og rávøruprísunum skaptu stóran inflasjónsvøxtur í endanum av 2007 og í 2008. Svøríki hevur eisini fyrimumir av vaksandi rávøruprísunum, tí hetta økir um útflutningsinntøkurnar av jarni og stáli. Hetta er orsøkin til at størsti vøxsturin í Svøríki hevur verið í stál- og jarnídnaðinum í norðara partinum av landinum. Samanumtikið minka svensku konjunkturarnir, inflasjónstrýstið økist, samstundis sum almenni búskapurin er sterkur og sunnur.

3.3 Útlitini fyri altjóða búskapin

Seinasta árið hevur altjóða búskapurin verið merktur av skjótt vaksandi olju- og rávøruprísunum, serliga matvøruprísunum. Samstundis sum vaksandi rávøruprísirnir hava skapt vaksandi inflasjón eru bústaðarprísirnir og kursirnir á partabrøvum og øðrum virðisbrøvum falnir munandi. Hetta hevur skapt eina umfatandi fíggar-kreppu kring allan heimin.

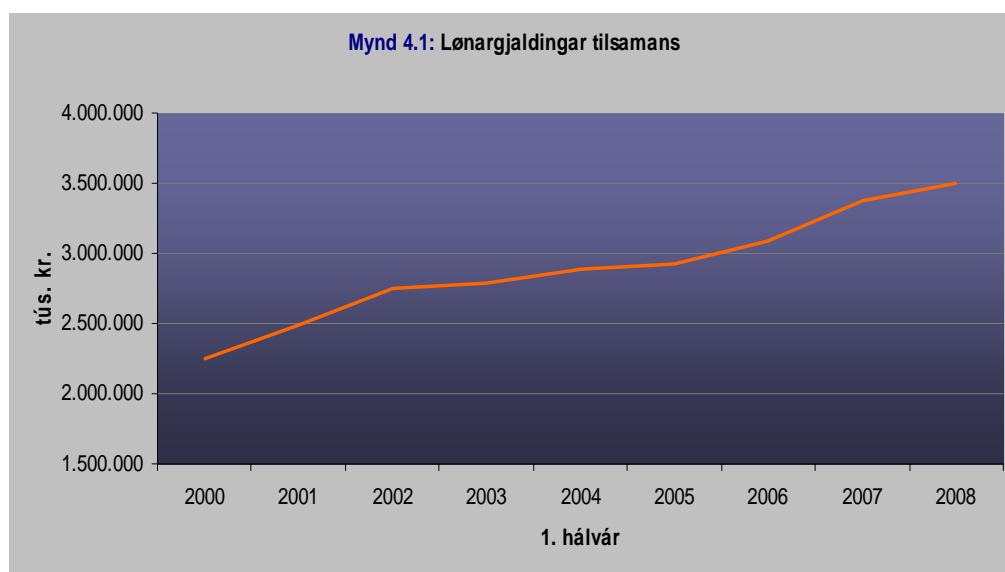
Altjóða búskapurin er tí komin inn í ein lágkonjunktur, har stór óvissa er um búskaparligu gongdina í nærmastu framtíð. Stóra óvissan stavar frá ófriðinum í fíggarheiminum kring allan heim í lýtuni.

4. FØROYSKI BÚSKAPURIN

4.1 Gongdin í samlaða virkseminum

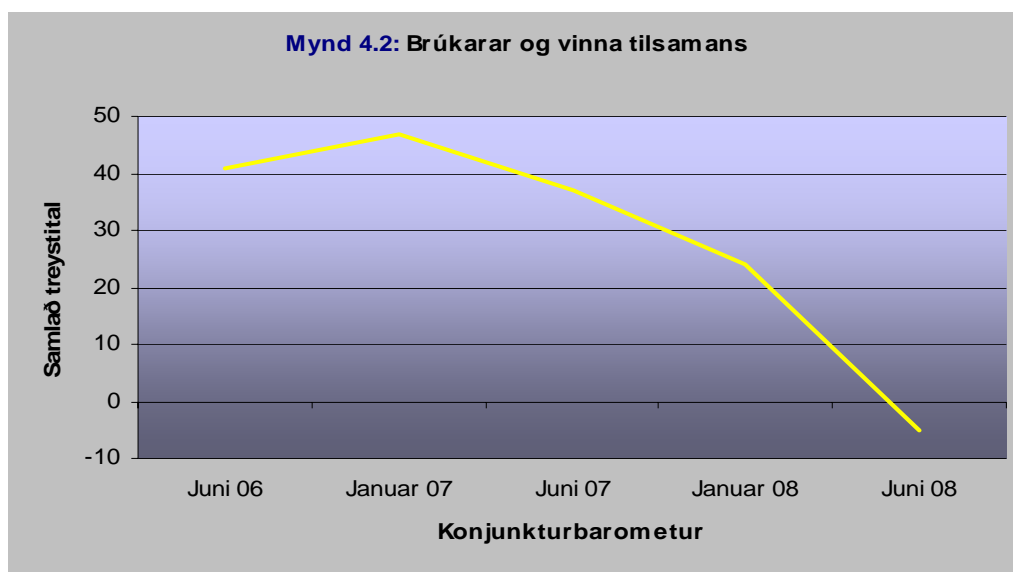
Talva 4.1: Samlaðar lønargjaldingar fyrra hálvár frá 2003 til 2008.

<i>I.000 kr.</i>	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Landbúnaður	2.597	3.270	3.408	3.780	5.501	6.448
Fiskiskapur	417.514	403.270	376.556	431.564	492.926	369.035
Ali- og kryvjivirki	65.321	47.780	33.859	38.021	52.587	68.511
Ráevnisvinna	8.891	9.027	10.286	11.550	12.108	16.498
Fiskavøruídnaður	180.836	197.710	185.474	180.310	173.951	169.406
Skipasmiðjur, smiðjur	64.681	62.115	64.480	68.136	78.951	81.590
Ídnaður annars	104.190	110.396	107.502	111.163	117.886	126.057
Bygging	155.840	175.968	175.527	200.730	228.537	255.190
Orkuveiting	22.800	27.114	24.068	24.390	25.730	27.392
Handil og umvæling	278.799	292.187	286.654	302.114	329.279	348.707
Gistihús og matstovur	31.103	32.721	32.671	35.158	38.671	41.862
Sjóflutningur	100.884	102.256	106.908	114.635	121.757	141.627
Flutningur annars	62.943	68.253	71.872	81.430	99.069	113.077
Postur og fjarskifti	80.937	82.898	82.237	82.020	87.411	88.885
Fígging og trygging	110.318	116.920	120.651	143.542	164.344	187.798
Vinnuligar tænastr	85.445	93.955	98.947	111.458	124.564	143.248
Húshaldstænastr	17.045	18.746	20.487	21.846	23.987	28.134
Almennar tænastr	905.501	987.808	1.058.262	1.062.226	1.133.753	1.211.246
Felagsskapir og mentan	89.480	58.877	60.682	66.397	68.095	70.983
Ótilskilað vinna	183	1.191	1.976	2.147	743	251
Tilsamans	2.785.306	2.892.463	2.922.507	3.092.616	3.379.847	3.495.943

Stórir vøkstur hevur verið í búskaparliga virkseminum í Føroyum síðan ártúsundskifti, sí mynd 1 og talvu 1. Hálvárligi miðalvøksturin í lønargjaldingunum hevur verið 5,65% frá fyrra hálvár 2000 til til fyrra hálvár 2008. Vøksturin var størstur frá 2000 til 2002, tá hálvárligi miðalvøksurin í lønargjaldingunum var 10,6%. Frá 2002 til 2005 minkaði hálvárligi miðalvøksturin niður í 2%. Síðan veksur hálvárligi miðalvøksurin upp í 7,5% frá 2005 til 2007, men er nú minkaður aftur niður í 3,4%.

At virkseimið minkar sæst aftur í føroyska konjunkturbarometrinum¹. Føroyska konjunkturbarometrið vísir, at føroyski búskapurin kølnar. Samlaða treystitalið er lækkað munandi seinastu tíðina, sí mynd 4.2.

Samlaða treystitalið hjá brúkarum og vinnu er lækkað úr 24 niður í -5 frá januar til juni 2008. Hetta svarar til 29 stig. Samlaða treystitalið er býtt sundur í brúkarar og fyra vinnubólkar. Úrslitini av hvørjum einstøkum spurningi í konjunkturbarometrinum eru at síggja á heimasíðuni hjá Fígggjarmálaráðnum www.fmr.fo. Treystitølini verða í stuttum lýst á næstu síðunum.

¹ Í føroyska konjunkturbarometrinum verða føroyskir brúkarir og føroysk vinna spurð, hvussu tey meta gongdina í føroyska búskapinum seinasta árið, støðuna í lötuni og hvussu tey meta gongdina komandi 12 mánaðirnar, sí faktaboksina á síðu 14.

Fakta um konjunkturbarometrið

Konjunkturbarometrið er eitt vísital, sum sigur nakað um, hvussu brúkarar og vinna meta, at tíðirnar eru. Barometrið er sostatt ikki ein uppgerð av veruligum tølum úr búskapinum, men ein kvalitatív spurnarkanning av, hvørja meting lyklabólkar í samfelagnum gera sær av gongdini í búskapinum, bæði gongdini júst nú og eisini hvørjar vánir, bólkarnir síggja í framtíðini.

Spurnarkanningarnar verða gjørdar hálva hvørt ár, í januar og í juni. Úrslitini verða kunngjørd 15. februar og 15. juli. Tað er Gallup-Føroyar, sum stendur fyri spurnarkanningunum. Kanningarnar verða gjørdar soleiðis, at Gallup ringir til 500-600 tilvildarlaga vald húski og spyr tey 15 spurningar um peningarlig viðurskifti og teirra meting av búskapargongdini í Føroyum. Í vinnuni eru 100 virkir vald út og vektad eftir starvsfólkatalinum, soleiðis at øll vinnan er umboðad. Vinnan er býtt upp í fyra høvuðsbólkar og svarar spurnarbløðum við millum 5 og 15 spurningum. Vinnuvirkini nýtast ikki at vera akkurat tey somu til hvørja kanning, tí virkir kunnu halda upp at við sínum virksemini, men tá verða nýggj virkir sett í staðin, soleiðis at øll vinnan altíð er umboðad.

Niðanfyri er víst, hvussu nógvar spurningar brúkarar og vinnubólkarnir fáa og hvussu hesi eru vektad í samlaða treystitalinum fyri brúkarar og vinnu tilsamans:

- Brúkarar fáa 15 spurningar og vekta 20% í samlaða konjunkturbarometrinum
- Tilfeingisvinnan fær 15 spurningar og vektar 40% í samlaða barometrinum
- Tænastuvinnan fær 5 spurningar og vektar 30% í samlaða konjunkturbarometrinum
- Handilsvinnan fær 5 spurningar og vektar 5% í samlaða konjunkturbarometrinum
- Byggivinnan fær 6 spurningar og vektar 5% í samlaða konjunkturbarometrinum

Spurningarnir eru ymiskir fyri hvønn bólkin, og svarmøguleikarnir somuleiðis. Spurningarnir eru teir somu, sum verða brúktir í øllum tríati londunum, ið luttaka í ECFIN-samstarvinum, og mátin, ið nýttur verður at gera kanningarnar upp, er eisini tann sami.

Vinnan hevur tríggar svarmøguleikar og brúkarin hevur 5 og 6 svarmøguleikar til hvønn spurning. Vinnan kann svara játtandi, sýtandi ella neutralt til hvønn einstakan spurning. Brúkarin kann svara avgjørt játtandi ella sýtandi, minni játtandi ella sýtandi, neutralt ella veit ikki. Neutralu svarúrslitini og veit ikki verða soldaði frá. Hjá vinnuni verða játtandi svarini faldað við 1 og sýtandi svarini við -1. Hjá brúkarunum verða avgjørdu svarini falda við 1 og -1 og minni avgjørdu svarini við ½ og -½. Nettotalið til hvønn einstakan spurning verður so eitt tal, sum liggur einastaðni millum minus 100 og pluss 100.

Niðanfyri eru tvey dømi:

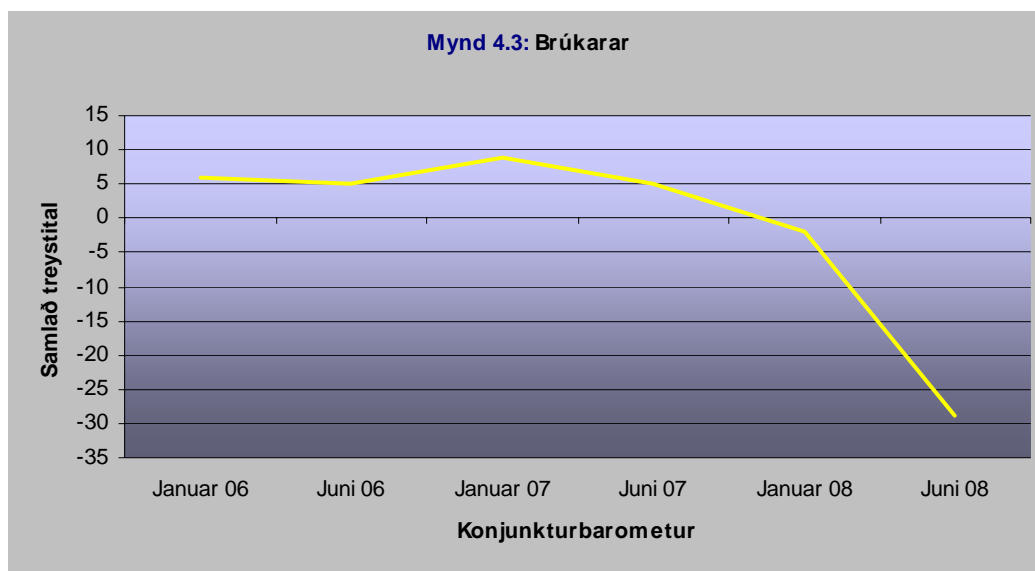
Spurningur 2 til tænastuvinnuna:	Eftirspurningur í seinastuni	50
	-vaksandi	52
	-Óbroyttur	46
	-Minkandi	2

Netttotalið fyri spurningin er 50. Tað merkir, at 50 prosentstígg fleiri (52-2) svaraðu játtandi enn sýtandi. Tey, sum svaraðu, at eftirspurningurin hevur verið óbroyttur, verða soldaði frá.

Spurningur 1 til brúkaran:	Fíggjarstöða seinasta árið	-8
	-Nógv betur	3
	-Nakað betur	16
	-Óbroytt	49
	-Nakað verri	25
	-Nógv verri	6
	-Veit ikki	1

4.2 Brúkarin

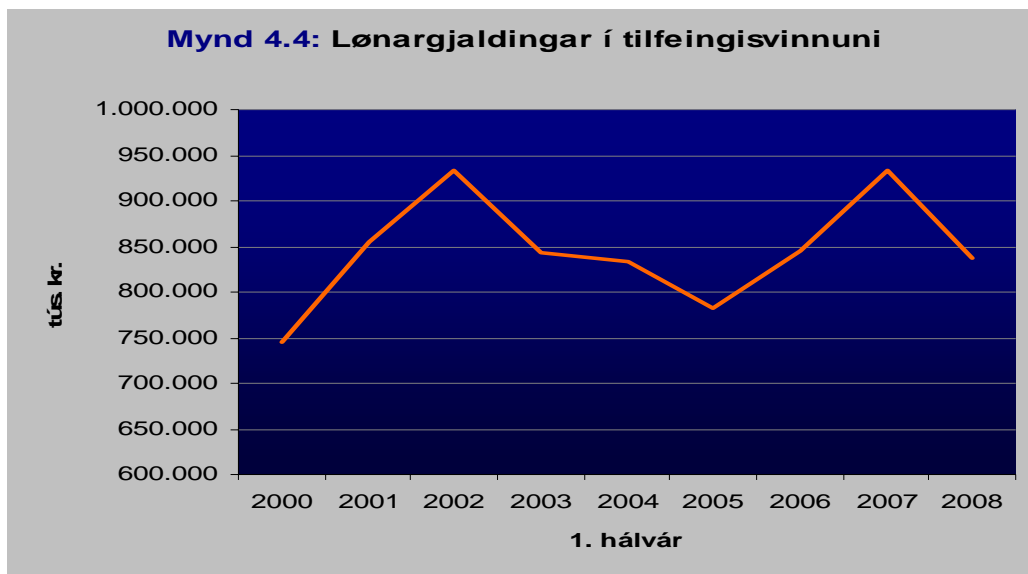
Føroyski brúkarin hevur eina heldur neiliga meting av búskaparligu gongdini seinasta árið og útlitunum fyri føroyska búskapin komandi árið, sí mynd 4.3. Treystitalið hjá føroysku brúkarunum er lækkað úr -2 niður í -29 frá januar til juni 2008. Hetta svarar til 27 stig.

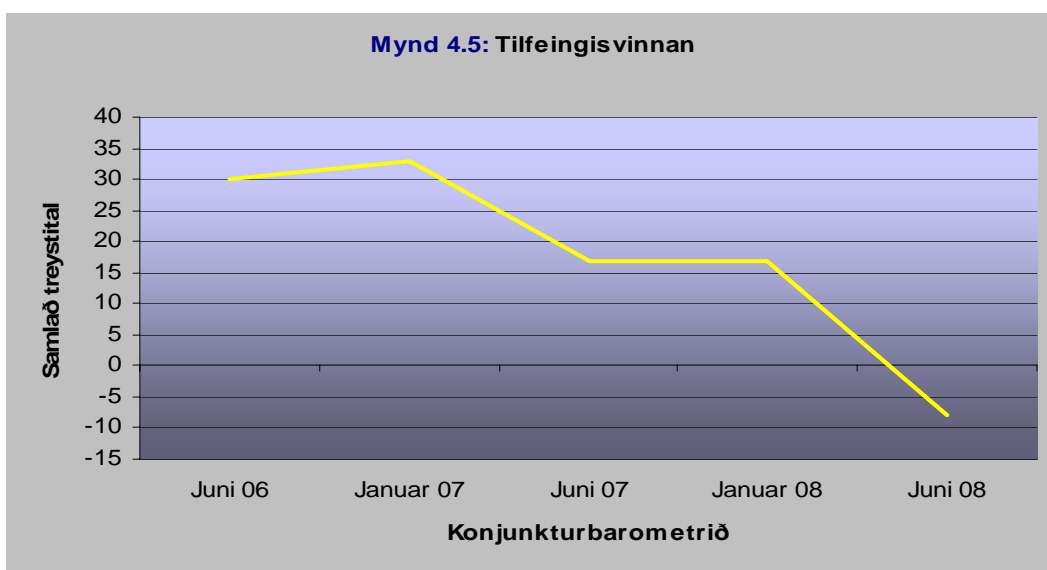
Fígjarstøðan hjá føroysku brúkarunum er versnað seinasta árið og brúkarin væntar at fígjarstøðan fer at halda fram við at versna. At føroyski brúkarin ikki er so bjartskygdur nú sum hann hevur verið, sæst aftur í nýtsluatferðini. Sum heild minkar eftirspurningurin eftir dýrum vørum. Brúkarin metir ikki, at tað verða stórvegis prísbroytingar, men føroyski brúkarin metir, at arbeiðsloysið fer at vaksa.

4.3 Tilfeingisvinnan

Hálvárligi miðalvøksturur fyri fyrra hálvár í lønargjaldingunum í tilfeingisvinnuni hevur verið 1,46% frá 2000 til 2008, men tað hava verið rættiliga stór sveiggj í lønargjaldingunum hetta tíðarskeiðið. Frá 2000 til 2002 var miðalvøksturur 11,8%, frá 2002 til 2005 var miðalvøksturur -5,7%, frá 2005 til 2007 er miðalvøksturur 9,3% og seinasta hálvárið hevur vøksturur aftur verið negativur, -10,3%, samanborið við somu tíð í fjør, sí mynd 4.4.

Konjunkturbarometrið hjá tilfeingisvinnuni er nógv fallið síðan 2007, sí mynd 4.5. Treystitalið er fallið úr 33 niður í -8, svarandi til 41 stig, frá januar 2007 til juni 2008.

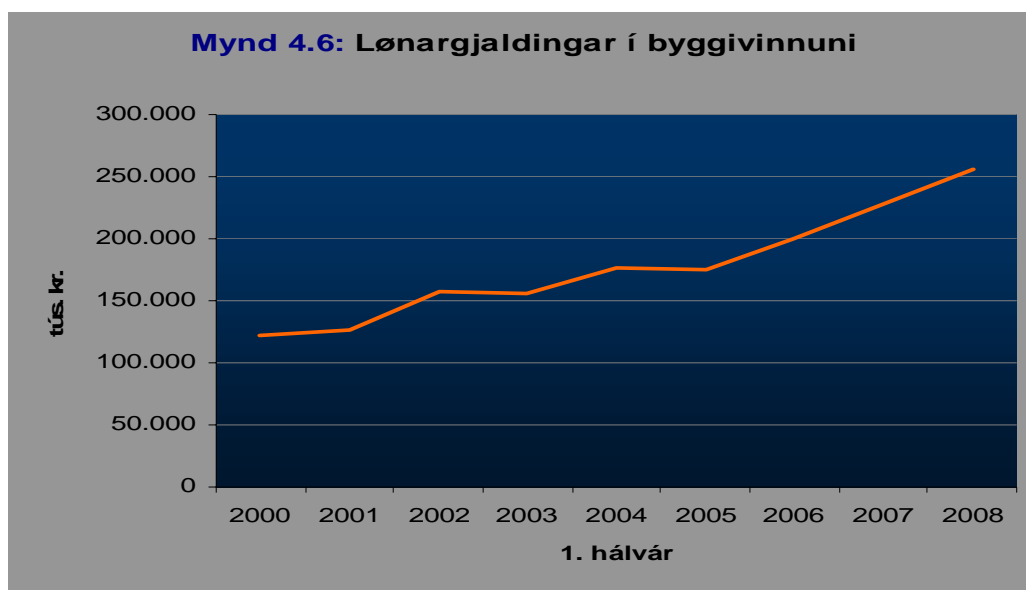

Framgongdin í framleiðsluni og vøksturin í eftirspurninginum í tilfeingisvinnuni er nógv minkað seinasta árið og er framvegis minkandi. Framleiðsluorkan tillagar seg fallandi virksemi og stóri tørvurin á arbeiðsmegi er tí nógv minkaður. Tað er ikki longur manglandi arbeiðsmegi, men fígjarligar avmarkingar, sum eru mest

avmarkandi fyri framleiðsluna í tilfeingisvinnuni. Tilfeingisvinnan væntar tó betri prísir og fleiri bíleggingar úr útlondonum komandi árið.

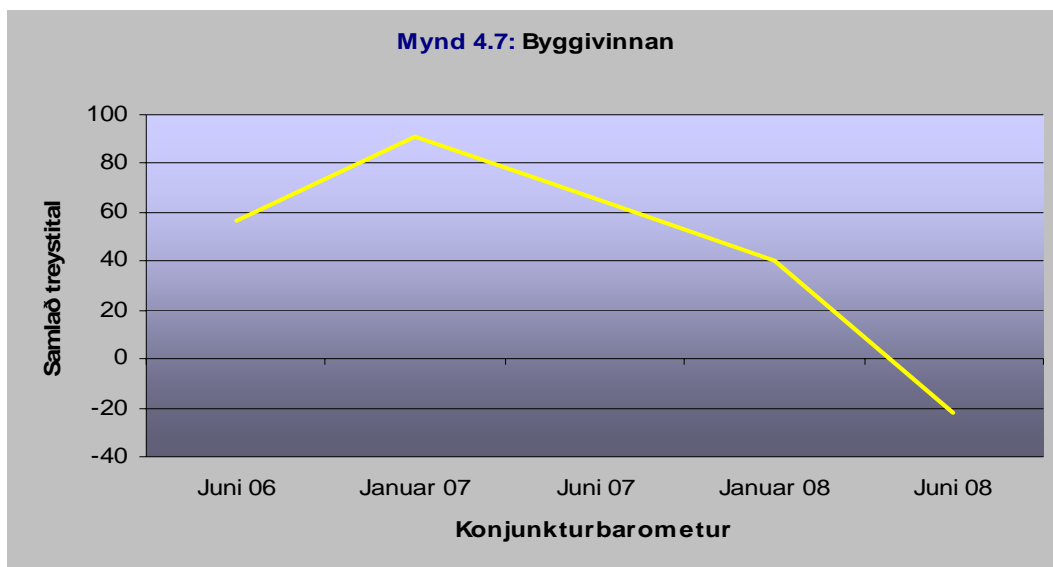
4.4 Byggivinnan

Í byggivinnuni hevur hálvárligi miðalvøksturinn í lönargjaldingunum verið 9,7% frá 2000 til 2008. Miðalvøksturinn var serliga stórir frá 2005 til 2008, tá hann var 13,3%, samanborið við 7,6% frá 2000 til 2005, sí mynd 4.6.

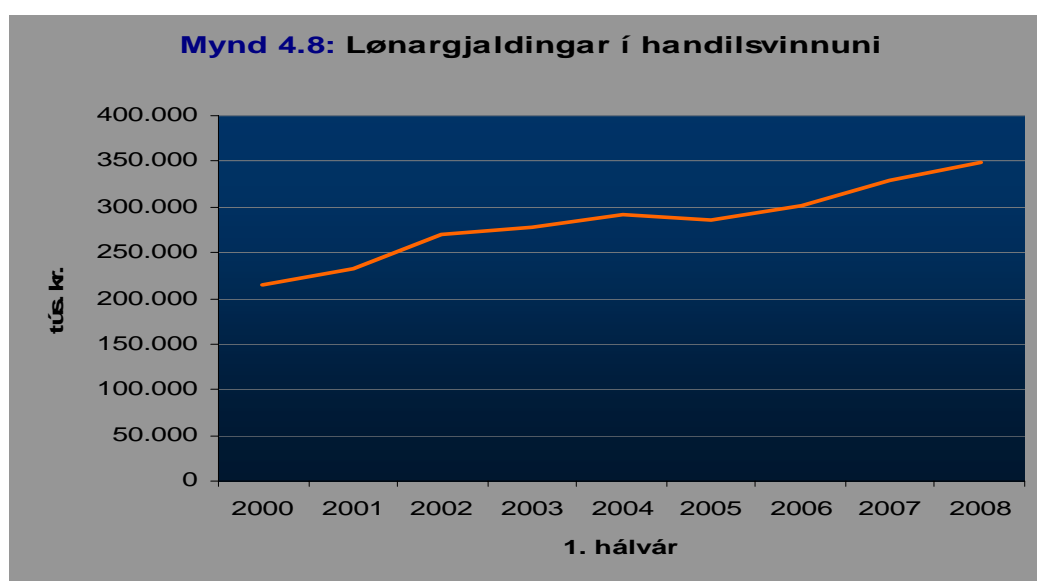
Stóra yvirupphitingin í byggivinnuni er við at kølna. Hetta sæst aftur í stórum fallið í konjunkturbarometrinum seinasta árið, sí mynd 4.7. Treystitalið er fallið úr 91 niður í -22 frá januar 2007 til juni 2008, svarandi til 113 stig.

Eftirspurningurin og bíleggingarnar í byggivinnuni eru minkandi, men byggivinnan hevur framvegis fullur bíleggingarbøkur, tí sæst niðurkølingin í byggivinnuni ikki rættiliga enn og arbeiðstørvurin er framvegis stórir. Eftirspurningurin eftir arbeiðsmegi í byggivinnuni fer sum frá líður at minka, samstundis sum prísurin fyri byggiverkætlanir fer at minka.

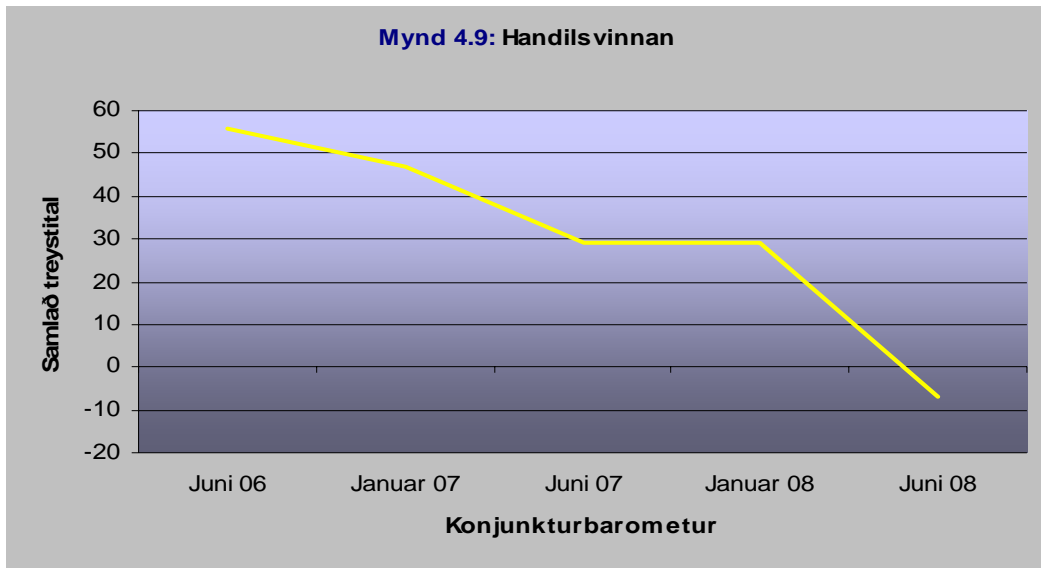

4.5 Handilsvinnan

Hálværligi miðalvæksturinn í lönargjaldingunum í handilsvinnuni hefur verið 6,2% frá 2000 til 2008, sí mynd 4.8.

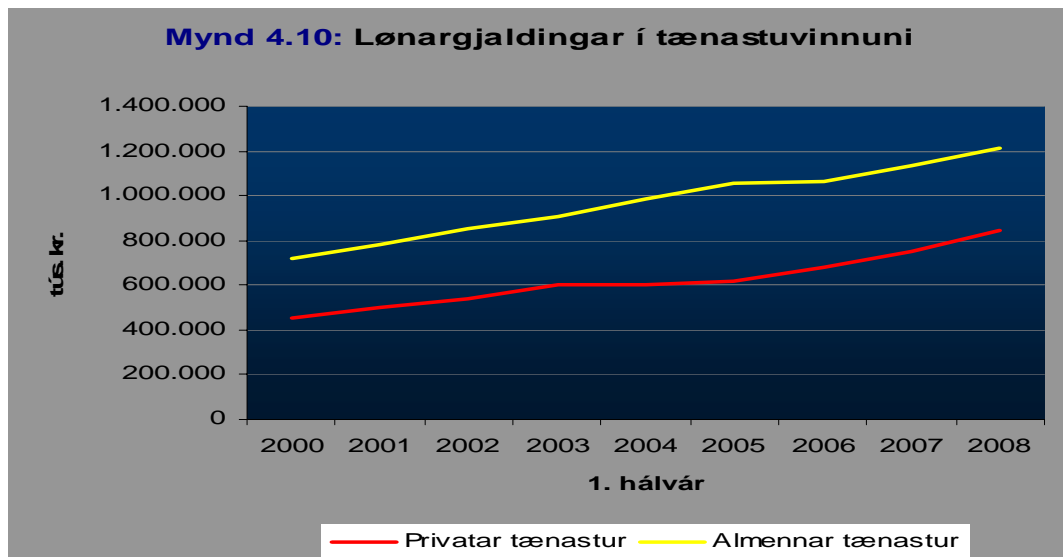

Trýstið er eisini fallið á barometrinum hjá handilsvinnuni, sí mynd 4.9. Handilsvinnan væntar, at sœla, bíleggingar og tœrvurin á arbeiðsmegi fara at minka komandi árið.

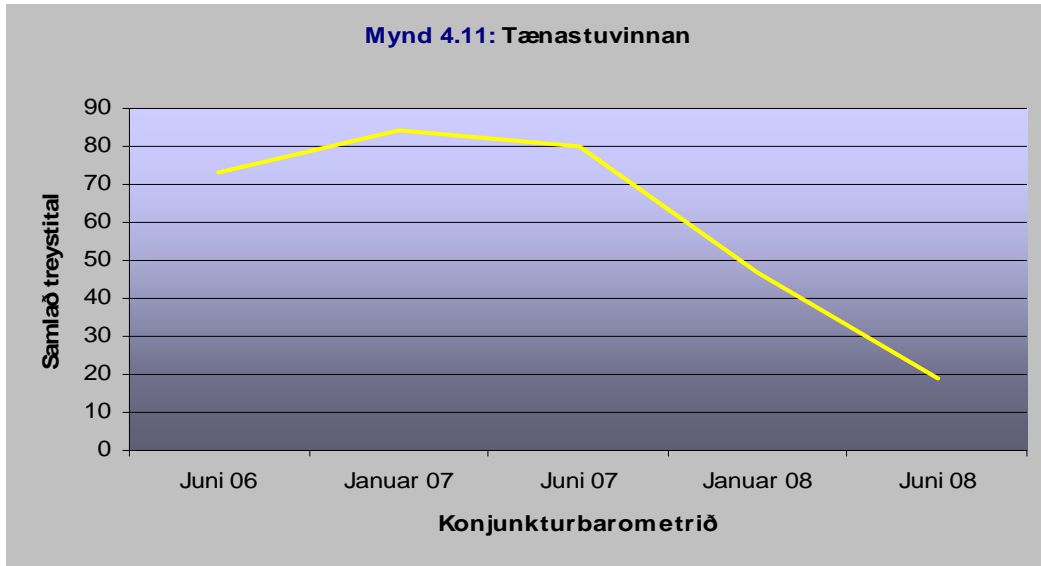
4.6 Tænastuvinnan

Hálværligi lønarvøxsturin í tænastuvinnuni hevur verið 7,3% frá 2000 til 2008. Privata tænastuvinnan er vaksin við 8,1% og almenna tænastuvinnan er vaksin við 6,8% um hálvárið, sí mynd 4.10.

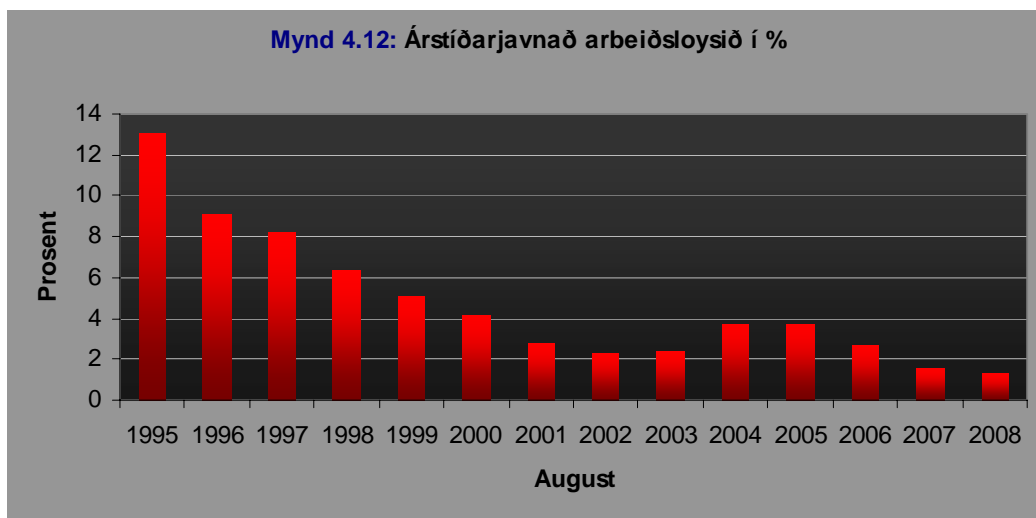
Mynd 4.10 vísir, at vøxstur hevur verið í almennu lønargjaldingunum frá 2002 til 2005 meðan stígur ella afturgongd var í lønargjaldingunum í øllum privatu vinnunum. Tá vøxstur kom í aftur privata virksemið í 2006, var ikki so stórus vøxstur í almennu lønargjaldingunum. Henda gongdin hevur minkað um sveiggini í føroyska búskapinum hetta tíðarskeiðið.

Tænastuvinnan væntar, at eftirspurningur og tørvur á arbeiðsmegi fer at minka komandi árið. Hetta sæst aftur í konjunkturbarometrinum hjá tænastuvinnuni, sum er nógv fallið í seinastuni, sí mynd 11.

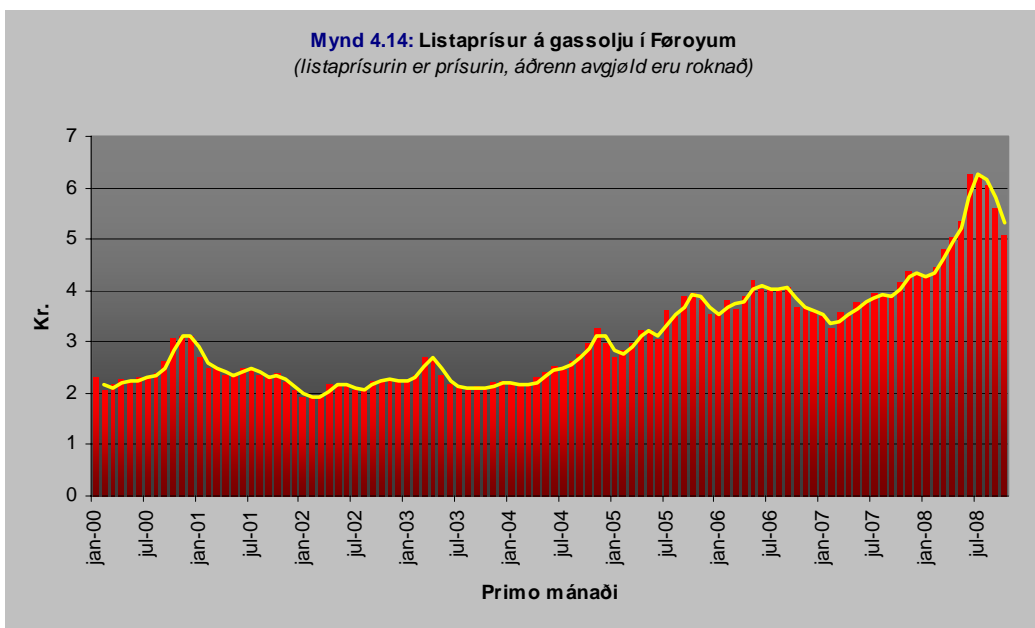
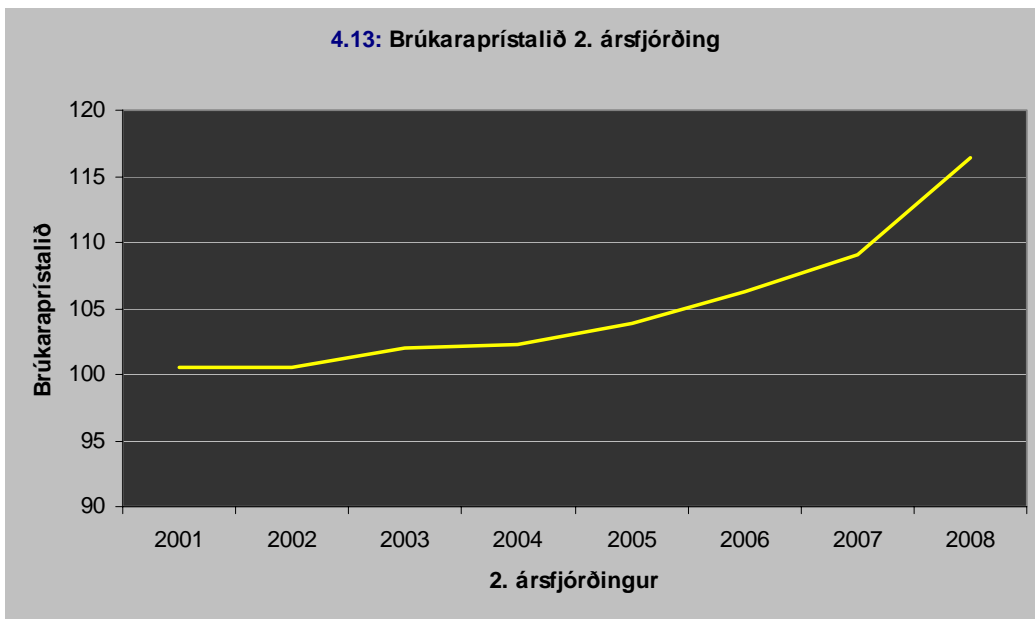

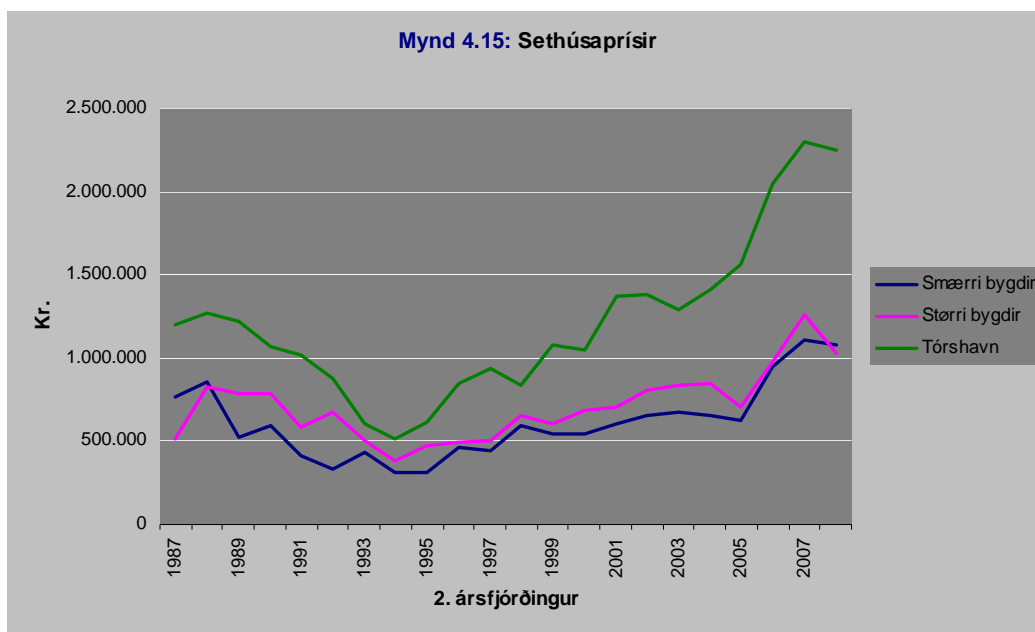
4.7 Týðningarmikil lyklátøl fyri føroyska búskpin

Hóast konjunkturbarometrið fellur og myrk skýggj hómast í havsbrúnni, so er framvegis stórt virkseimið í føroyska búskapinum. Arbeiðsloysið hevur verið metlágt í summar og í august var árstíðarjavnaða arbeiðsloysið 1,3%, sí mynd 4.12.

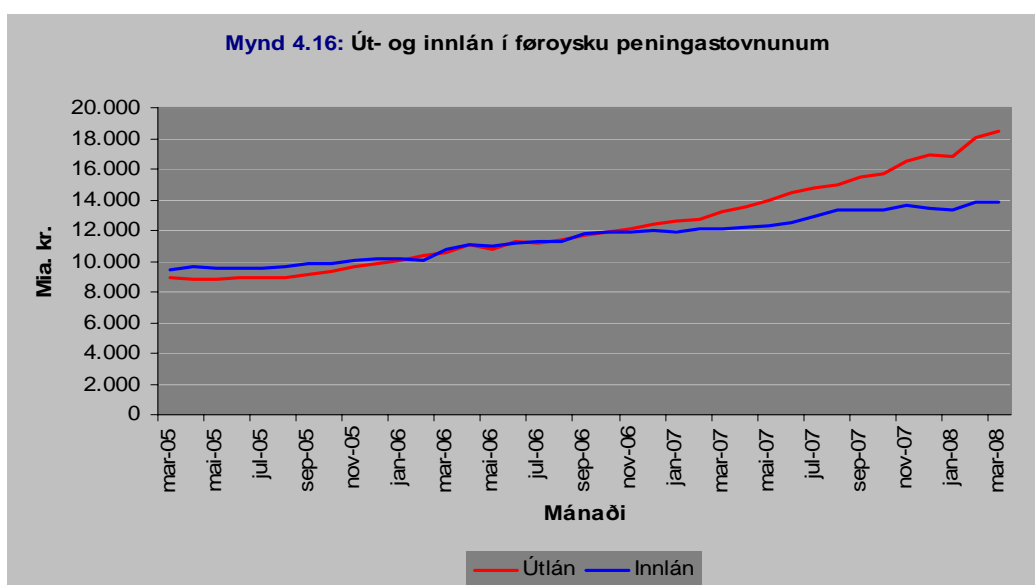
Brúkaraprístalið var omanfyri 7% hægri í 2. ársfjórðingi 2008 samanborið við sama ársfjórðing 2007, sí mynd 4.13. Tað er serliga vøksturin í olju- og matvøruprísunum, sum hála brúkaraprístalið uppeftir, men prísavøkstururin sæst nú aftur í so at siga øllum vørubólkum. Vaksandi oljuprísurin hevur stóra ávirkan á føroyska samfelagsbúskapin, tí føroyska samfelagið er sera bundið av oljuni sum orkukeldu. Seinastu tíðina hevur oljuprísurin verið fallandi, sí mynd 4.14.

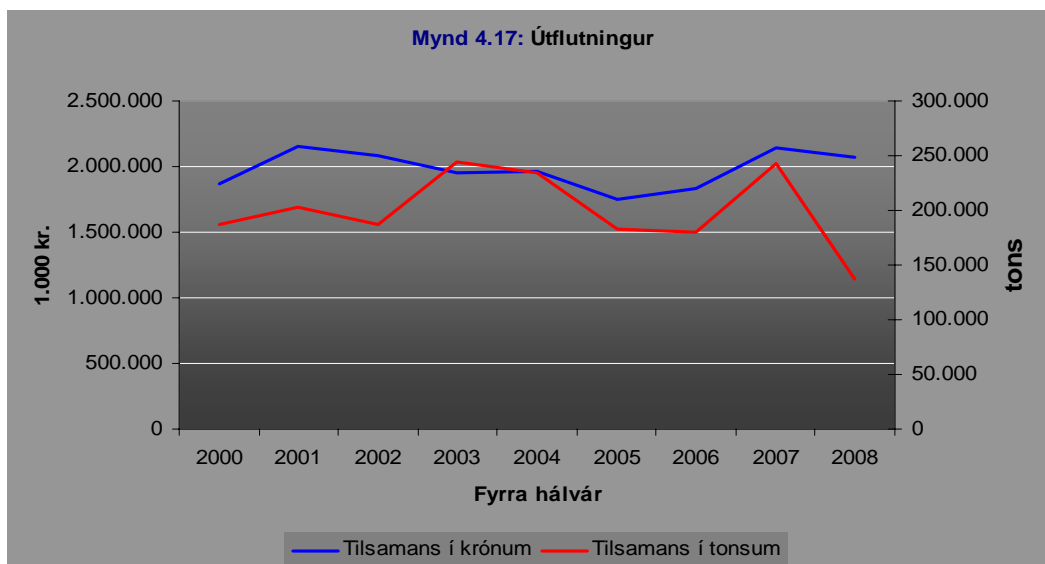

Stórir vøkstur hevur verið í sethúsaprísunum, serliga í høvuðsstaðnum, sí mynd 4.15. Tað hevur tó verið eitt lítið fall aftur í sethúsaprísunum í 2. ársfjórðingi í 2008 samanborið við somu tíð í 2007. Miðalprísurin var í 2. ársfjórðingi í ár 2.250.000 kr. í Tórshavn, 1.032.500 kr. í størri bygdunum og 1.083.640 kr. í smærru bygdunum.

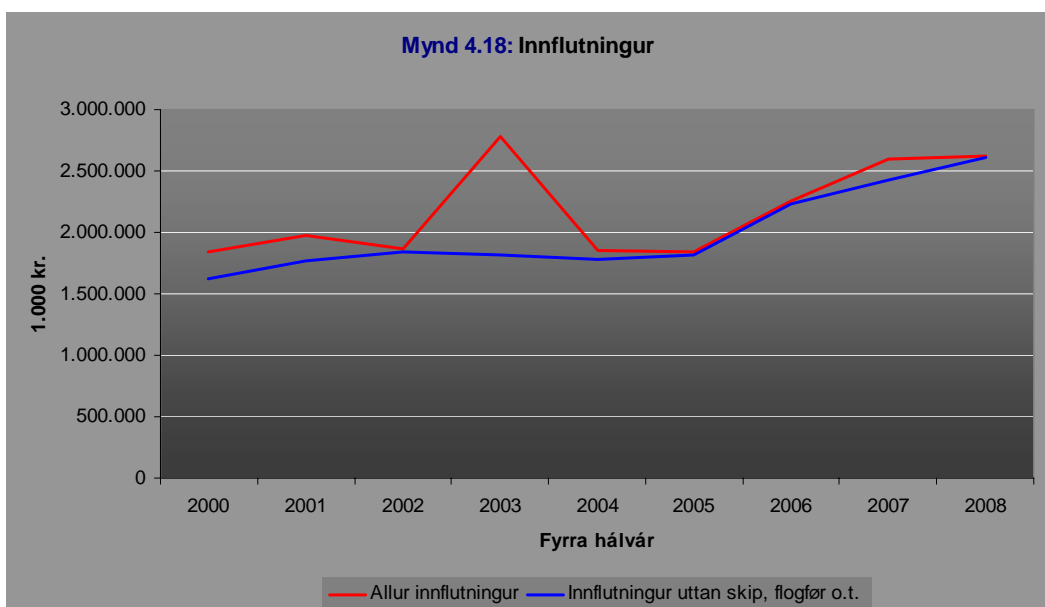
Stóri nýtssluvøxsturin í Føroyum hongur neyvt saman við stóra útlánsvøkstrinum í føroysku peningastovnunum í 2006 og 2007, sí mynd 4.16.

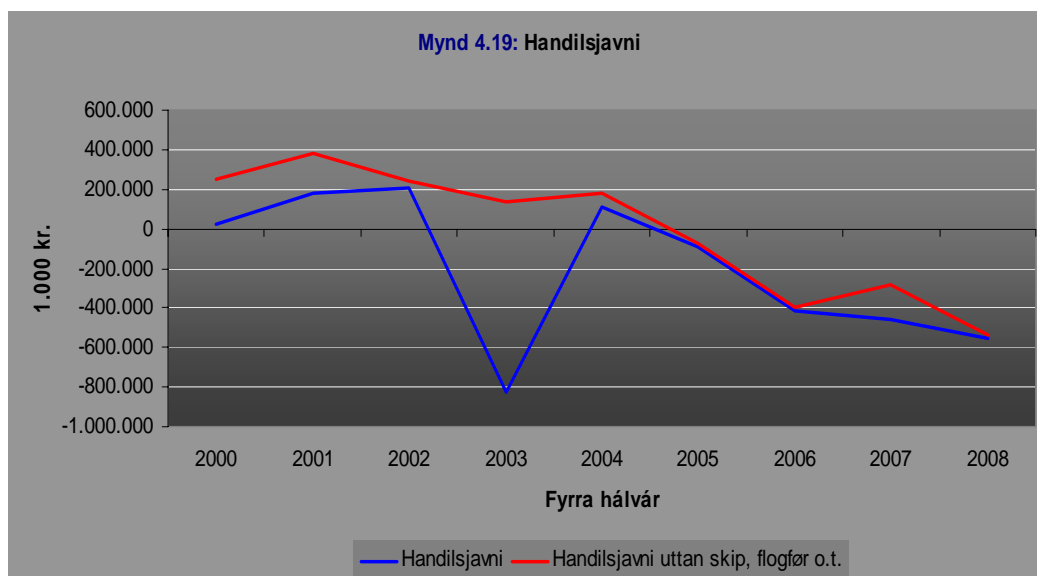
Føroyska útflutningsvirðið hevur sveiggja um 2 mia. kr. fyrra hálvár síðan 2000, sí mynd 4.17. Nógv størri sveiggj hevur verið í útflutningsnøgðini. Fyrra hálvár 2008 var rættiliga stórt fall í útflutningsnøgðini samanborið við somu tíð í 2007. Fallið í útflutningsvirðinum var væl minni hesa tíðina, sí mynd 4.17.

Vøkstur var í innflutninginum uttan skip, flogfør o.t. fram til 2002, tá innflutningurin fór at minka til 2005, tá innflutningurin aftur tók rættiliga dyk á seg, sí mynd 4.18.

Handilsjavnin er minkaður síða 2001, sí mynd 4.19. Í 2005 vendi handilsjavnaavlopið til hall, sum hevur verið vaksandi síðani tá.

4.8 Gongdin í fíggarageiranum

Samlaða úrslitið áðrenn skatt hjá føroysku peningastovnunum var 652 mió. kr. í 2007, sí talvu 4.2. Hetta er næstan 30% størri enn í 2006, sum eisini var metár. Stórir partur av úrslitinum í 2007 stavar frá kursvinningum, men vøksturin í virkseminum sæst eisini aftur á útreiðslusíðuni, sum vaks við 30%.

Talva 4.2: Úrslitið hjá føroysku peningastovnunum frá 2003 til 2007.

Miód. kr.	2003	2004	2005	2006	2007
Rentur og ómaksgjöld	574	553	550	632	830
Kursreguleringar o.t.	43	95	47	49	181
Úrslit av fíggarligum postum	617	648	597	682	1.011
Rakstrarútreiðslur	281	290	313	371	483
Avskrivningar og burturleggingar, netto	437	119	-15	-74	25
Úrslit frá dótturfeløgum	1	13	41	123	149
Úrslit áðrenn skatt	-100	252	341	507	652
Solvensprosent	30,9	31,4	20,6	18,4	18,8

Samlaða úrslitið hjá føroysku peningastovnunum fyrri hálvár í ár var næstan null. Hetta stavar fyri stóran part frá stórum negativum kursreguleringum. Stóri vøksturin í útlánunum steðgaði fyrri hálvár 2008. Innlásvøksturin hevur tó verið munandi minni enn útlásvøksturin, og føroysku bankarnir eru tí vorðnir meira bundnir av fígging frá pengamarknaðinum.

4.9 Útlitini fyri føroyska búskapin

Hákonjunktururin, sum hevur verið í føroyska búskapinum í 2006 og 2007 er um at hasa av, men enn merkist hetta ikki serliga væl, tí føroyska arbeiðsloysið er framvegis sera lágt. Higartil sæst fallið í búskaparvøkstrinum m.a. aftur í minkandi innflutningi og minkandi útlánsvøkstri hjá peningastovnunum.

Hóast innflutningurin minkar, so eru framvegis útlit fyri stórum hallið á handilsjavnanum, tí útflutningsvirðið er eisini minkandi. Føroyingar eiga stóra nettoáogn uttanlands, men eitt hall á handilsjavnanum í fleiri ár frameftir fer at venda áognini uttanlands til nettoskuld.

Skjótt vaksandi oljuprísurin hevur verið rættiliga tyngjandi fyri føroyska fiskiskapin, men vánaliga støðan hjá toska- og hýsustovnunum ávirka eisini føroysku fiskivinnuna skeiva vegin. Harafturímóti gongur framá hjá alivinnuni í hesum døgum.

5. FÍGGJARLÓGARUPPSKOTIÐ 2009

5.1 Búskaparpolitikkurin 2009

Í fíggjarlógaruppskotinum fyri 2009 eru ongar politiskar raðfestingar. Hetta fíggjarlógaruppskotið er grundað á reinar framskrivingar av verandi virksemi. Orsøkin til hetta er, at samgongan varð slitin 15. september 2008 og nýggj samgonga nústaðni er skipað, áðrenn fíggjarlógaruppskotið skuldi leggjast fram. Fíggjarlógaruppskotið fyri 2009 skal sambært stýrisskipanarlógini vera lagt fram, áðrenn 1. oktober 2009.

Framskrivningarfortreytirnar eru hesar:

Rakstrarjáttanir

Lønarframskriving 3%

Annar rakstur 0%

Framskrivað verður fyri virksemi, sum endar ella minskar í 2008. Somuleiðis verður framskrivað fyri fult ár fyri virksemi, sum er sett í gongd í 2008.

Landsfyrirøkur

Eingin framskriving, tí inntøkurnar kunnu hækast samsvarandi.

Løgujáttanir

Sáttmálabundið virksemi og framhald av verandi verkætlanum verður tikið við.

Lógarbundnar játtanir

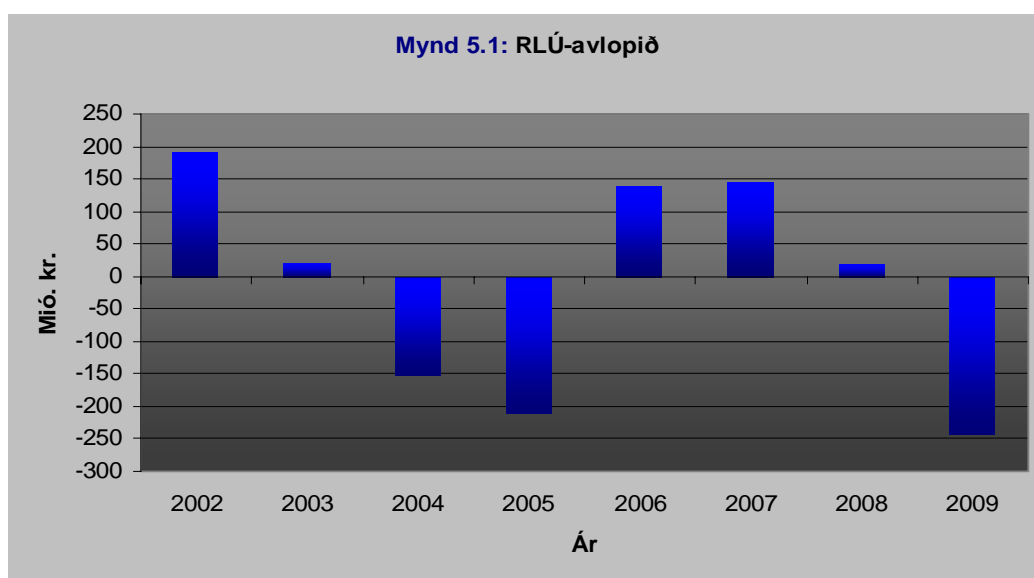
Framskrivað verður fyri virksemi sambært galdandi lóggávu.

Aðrar játtanir

Eingin framskriving.

5.2 Úrslitið á fíggjarlógarruppskotið 2009

RLÚ-avlop landskassans verður -244,4 mió. kr. í fíggjarlógarruppskotið 2009, sí mynd 5.1. Hetta er munandi verri enn úrslitið í ár, sum verður mett til 17 mió. kr. í fíggjarlógini 2008.

Talva 5.1 vísir vøksturin í inntøkum og útreiðslum landskassans frá 2003 til 2009.

Talva 5.1: Vøkstur í inntøkum og útreiðslum landskassans, 2003-2009

Vøkstur í %	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Inntøkur	-0,9	-2,7	1,6	12,8	6,2	2,6	-0,5
Útreiðslur	3,9	2,2	3,2	2,7	8,7	4,2	4,7

Viðm: Tølini fyri 2008 eru fyribils metingar, og tølini fyri 2009 eru úr fíggjarlógarruppskotið.

5.3 Gongdin í inntökum landskassans

Talva 5.2 vísir gongdina í inntökum landskassans frá 2003 til 2009.

Talva 5.2: Inntøkur landskassans, 2003-2009

<i>Mið. kr.</i>	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Skattainntøkur	1.581	1.539	1.508	1.680	1.776	1.823	1.883
Avgjaldsinntøkur	1.274	1.259	1.322	1.547	1.785	1.835	1.754
Ymsar inntøkur	81	41	67	120	28	40	35
Heildarveiting o.t.	632	633	631	632	635	632	635
Tilsamans	3.568	3.472	3.528	3.979	4.224	4.332	4.308

Viðm: Töluni fyri 2008 eru fyribils metingar, og töluni fyri 2009 eru úr fíggarlógarruppskotinum.

5.4 Gongdin í útreiðslum landskassans

Talva 5.3 vísir gongdina í útreiðslum landskassans frá 2003 til 2009.

Talva 5.3: Útreiðslur landskassans, 2003-2009

<i>Mið. kr. (netto)</i>	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Rakstrarútreiðslur	3.192	3.324	3.467	3.578	3.875	4.133	4.419
Løguútreiðslur	262	228	201	268	288	234	145
Rentuútreiðslur	91	72	71	-7	9	-19	-12
Tilsamans	3.545	3.624	3.739	3.839	4.172	4.348	4.552

Viðm: Töluni fyri 2008 eru fyribils metingar, og töluni fyri 2009 eru úr fíggarlógarruppskotinum.

Frágreiðing til fíggjarlógarruppskotið 2009

Talva 5.4 vísir gongdina í nettorastrarútreiðslum landskassans býttar á málsøkið frá 2005 til 2006.

Talva 5.4: Nettorastrarútreiðslur landskassans, 2005-2009

<i>Mi. kr.</i>	2005	2006	2007	2008	2009
§ 1 Løgtingið	35,2	34,6	40,0	44,7	45,9
§ 2 Løgmansfyrisingin	35,8	35,2	38,2	18,0	18,1
§ 3 Fíggjarmál	208,2	232,8	297,3	371,7	429,8
§ 5 Fiski- og tilfeingismál	167,2	193,4	169,5	217,3	227,4
§ 6 Vinnumál	287,4	263,8	314,4	256,9	378,8
§ 7 Mentamál	717,5	747,7	807,1	824,8	887,4
§ 8 Almanna- og heilsumál	1.906,4	1.944,0	2.050,3	2.184,7	2.313,6
§ 14 Lógarmál	109,3	126,7	158,3	184,9	185,0
§ 16 Uttanríkismál				30,2	33,0
Tilsamans	3.467,1	3.578,2	3.875,1	4.133,2	4.519,0

Viðm: Tølini fyri 2008 eru fyríbils metingar, og tølini fyri 2009 eru úr fíggjarlógarruppskotinum.

Talva 5.5 vísir gongdina í nettløguútreiðslum landskassans býttar á málsøkið frá 2005 til 2009.

Talva 5.5: Nettoløguútreiðslur landskassans, 2005-2009

<i>Mi. kr.</i>	2005	2006	2007	2008	2009
§ 1 Løgtingið	6,4	22,8	2,0	1,0	1,5
§ 2 Løgmansfyrisingin	2,5	3,4	2,3	1,0	0,0
§ 3 Fíggjarmál	-0,7	0	1,0	1,5	0,0
§ 5 Fiski- og tilfeingismál	0,6	9,0	14,0	4,9	0,0
§ 6 Vinnumál	80,8	151,0	128,1	38,3	68,9
§ 7 Mentamál	14,5	24,9	83,8	104,9	32,1
§ 8 Almanna- og heilsumál	65,9	56,8	45,0	76,5	42,5
§ 14 Lógarmál	30,8	0	2,2	6,0	0,0
§ 16 Uttanríkismál				0,0	0,0
Tilsamans	200,8	267,7	288,4	234,1	145,0

Viðm: Tølini fyri 2008 eru fyríbils metingar, og tølini fyri 2009 eru úr fíggjarlógarruppskotinum.

Talva 5.7 er eitt yvirlit yvir løgurnar í fíggjarlógarruppskotinum 2009.

Talva 5.7: Løguætlanin fyri 2009 (1.000 kr.)		
§ 1	Løgtingið	1.500
	Løgtingshús	1.500
§ 6	Vinnumál	169.000
	Umbygging av Heilsufrøðiligu Starvsstovuni	6.000
	Tyrlupallur í Kirkju	2.000
	P/F Vága Floghavn, útbygging	100.000
	Øravík-Hov	2.600
	Dagføring av brún og tunnlum	6.000
	Innkoyringarvegur til Tórshavn	5.000
	Trygdartiltøk, størri ábøtur og at taka til	2.000
	Leynartunnilin	6.300
	Vegagerð í Leirvík	30.000
	Vegagerð í Kalsoy, vegir og tunnlar	2.000
	Kanning av føstum sambandi undir Skopunarfjørð	2.000
	Botnkanningar av atløguplássi í Svínø	500
	Vága Floghavn	4.600
§ 7	Mentamál	32.100
	Skúladepil í Suðuroynni	1.000
	Fiskivinnuskúlin í Vestmanna	600
	Skúlin á Trøðni	1.500
	Studentaskúlin í Hoydølum	4.000
	Skúladepilin í Marknagili	20.000
	Kirkjubømúrurin	1.000
	Nýggj tøkni til Kringvarp Føroya	4.000
§ 8	Almanna- og heilsumál	42.500
	Bústovnar	26.300
	Eldrasambýlið	16.200
	Løgur tilsamans	245.100
§ 6	Flyting úr Íleggingargrunninum til Vága Floghavn	100.000
§ 6	Søla av jørð til kommunur	100
	Løguútreiðslur tilsamans íroknað søla av lögum	145.000

Talva 5.8 vísir yvirlit yvir framskrivingar í fíggarlógarruppskotinum 2009 samanborið við fíggarlógina 2008.

Talva 5.8: Framskrivningar			
§	Høvuðskonta	Tekstur	Broyting til FLU-2009
3	11146	Søla av partabrøvum í P/F Elektron	5,0
	22401	Stuðul til rentuútreiðslur	7,0
	23207	Læraraeftirlønir	9,7
	35105	FAS-endurgjald	7,2
5	32103	Jarðfeingi	-8,3
	34401	Inntøkutrygd hjá fiskimonnum	9,4
6	37204	Endurgjald til skipasmíð	-7,0
	37611	Partabrøv, ymsi viðurskipti	6,6
	38219	Norðoyatunnilin	10,0
7	23201	Fólkaskúlin	11,9 ²
	23305	Miðnámsútbúgvingar	4,3
	23314	Studningur til lærupláss	4,0
	23704	Lestrarstudningur	9,6
	24210	Norðurlandahúsið	-2,8
8	20304	Landssjúkrahúsið	36,1 ³
	20310	Klaksvíkar sjúkrahús	3,0 ⁴
	20315	Suðuroyar sjúkrahús	2,1 ⁵
	20320	Serviðgerð uttanlands	4,9
	21106	KT-heildarskipan til Almannastovuna	2,0
	21301	Barnavernd	1,6
	21601	Serforsorg	3,7
	21604	Eldrarøkt	8,4
	21610	Ansingarsamsýning	4,5
	21701	Vanlig forsorg	26,8
14	21801	Fólkapersjón	15,5
	21805	Fyritíðarpensjón	18,0
	38201	Strandfaraskip landsins	-2,3
Samanteljing			190,9

² Herav stava 7,7 mió. kr. frá 3% í lønarframskriving.

³ Herav stava 38 mió. kr. frá eykajáttanarumbøn í 2008.

⁴ Herav stava 1,6 mió. kr. frá eykajáttanarumbøn í 2008.

⁵ Herav stava 1,0 mió. kr. frá eykajáttanarumbøn í 2008.

Talva 5.9 vísir yvirlit yvir bundnar raðfestingar í fíggarlógarruppskotinum 2009 samanborið við fíggarlógina 2008.

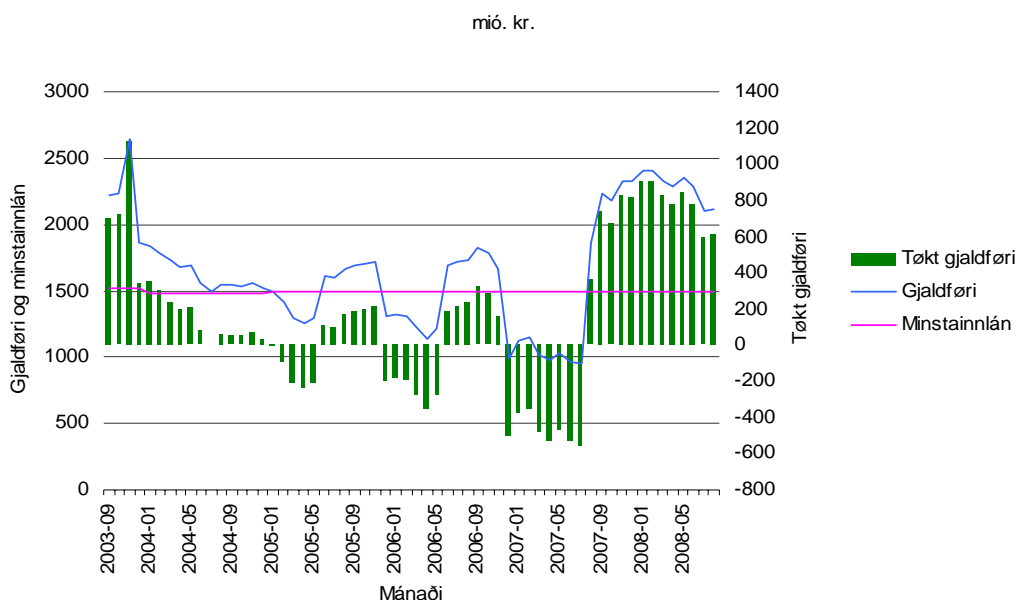
Talva 5.9: Bundnar raðfestingar			
§	Høvuðskonta	Tekstur	Broyting til FLU-2009
3	21201	Stuðul til flutning og dupult húsarhald	2,5
	35105	FAS-endurgjald	28,0
5	11105	Fiskimálaráðið	2,9
	34304	Magnus Heinason	1,5
6	39401	Barsilsskipan	6,8
7	23201	Fólkaskúlin	5,8
	23202	Sernámsdepilin	5,1
	23305	Miðnámsútbúgvingar	12,4
	23605	Vinnuháskúlin	1,5
	23613	Læraraskúlin	3,6
	23616	Fróðskaparsetur Føroya	5,5
	8	20110	Koppsetingar
	21306	Barnaískoyti	6,1
	21601	Serforsorg	2,9
	21604	Eldrarøkt	2,0
	21611	Stuðulstænastan	1,0
	21805	Fyritíðarpensjón	7,9
14	11128	Løgmálaráðið	1,7
16	11154	Uttanríkistænastan	1,7
Samanteljing			100,9

5.7 Gongdin í skuld og gjaldføri landskassans

Bruttoskuld landskassans var 3,4 mia. kr. í august 2008. Av hesum vóru 2,2 mia. kr. lánsbrævaskuld og 500 mió. kr. vóru skuld til danska ríkiskassan.⁶

Tað er ásett við lóg, at innlánið hjá landskassanum í Landsbanka Føroya skal vera 15% av BTÚ, landsstýrið hevur heimild at trekkja upp til 70% av minstainnláninum. Í august í ár var innlánið 2.118 mió. kr. ella 618 mió. kr. omanfyri minsta-kravið, sí mynd 5.2.

Mynd 5.2: Gjaldføri landskassans í Landsbanka Føroya

Kelda: Landsbanki Føroya.

⁶ Hesar 500 mió. kr. eru rentu- og avdráttarfrjár so leingi eingin olja er funnin í føroysku undirgrundirini. Er eingin olja funnin innan 2018, verða tær avskrivaðar.